

goldinarjev. Če pa odobrimo predlog, kateri meri na to, koliko naj je največi znižek cene, potem vlada tudi živinsko sol lahko po 9 gold. prodaja, pa bi se vendar po predlogu manjšine držala. Zato priporočam svoj predlog dobrovoljnemu prevdarku sl. zbora. (Dobro-klici na desni.)

Za poslancem Pflügelnom je govoril poslanec pl. Proskovec, a ne za živinsko sol, ampak za znižano ceno kuhinjske soli.

Ker njegov govor ni posebne važnosti bil, naj povemo, kako je dr. pl. Plener zagovarjal predlog Groholskega. Rekel je med drugim: ceno soli je postava od 7. junija 1868. vsled pogodbe z Ogersko določila. Jaz pa vem, zakaj se je Ogerska vlada ustavljala živinski soli. Takrat se je Ogerska dežela postavila na lastne noge, novi ministri so nastopili službo, ki so hoteli ljudstvu se prikupiti s tem, da se mu je cena kuhinjske soli znižala; zato so pustili živinsko sol popolnem na stran; naša vlada je sicer izprva stala zato, da se obdrži živinska sol, pa cena živinske soli tako približa kuhinjski, da ljudstvo ne rabi živinske soli za kuhinjo in za tega del državni dohodki ne trpijo škode. Rekel je dr. Plener, da leta 1861. in sledeča leta naprej se je veliko manj kuhinjske soli prodalo, prav veliko več pa živinske. Od l. 1861., ko se je 3 milijone in 69.000 centov kuhinjske soli prodalo, je padla nje prodaja leta 1866. na 2 milijona in 687.000 centov, — v tistem času pa se je pomnožila prodaja živinske soli od 93.000 centov 691.000 centov, tedaj za 600.000 centov več. Zato so državni dohodki leta 1861. z 19 milijoni goldinarjev, leta 1865. se znižali na nekaj čez 17 milijonov. Še večji razločki pa so bili tisti čas za deželne dohodke na Ogerskem.

Ko je dr. Plener še marsikaj navajal, kako stoji s ceno soli na Nemškem, kjer prodaja živinske soli ne dela nobene škode prodaji kuhinjske, in drugzega več, je sklenil svoj govor s tem, da je priporočal, naj zbornica sprejme predlog odboro ve manjšine, katerega je poslanec Groholski zagovarjal.

Tudi finančni minister de Pretis je poprijel besedo in v daljem govoru si prizadeval dokazati, da cena kuhinjske soli v Avstriji ni viša kakor v drugih državah in da se njena cena bi mogla znižati le na veliko škodo državnim dohodkom, ki bi jim tem bolj občutljiva bila, čem več vam je, gospôda, znano, kako stojimo s financami v Avstriji. Naposled je priporočal zbornici, naj sprejme predlog manjšine, ki ga je objavil pl. Groholski.

To se je tudi po večini glasov zgodilo. Živinsko sol tedaj dobimo, pa ne po zdatno nižji ceni, kakor je kuhinjska.

Gospodarske skušnje.

Korist solnčnic.

Že dve leti skušam na svojem vrtu veliko korist solnčnic (solnčnih rož). One dajejo tičkom živeža, ki skakaje od drevesa do drevesa gosenice oberajo, da mi ta mrčes ne dela škode.

Jan. Borštnik v Doljeh.

Gospodarske novice.

* *Goveja kuga* je 7. dne t. m. bila v teh-le krajih: V Galiciji v Skali Čaniži, Dzunkovu in Koritkovu, — v Bukovini v Črnovicah in v Novoselici, — na Češkem v Redhostu in Budini, — v doljni Avstriji v Hernalsu. Iz Ogerskega je bilo do 2. dne t. m. znano, da je v 10 krajih, na Erdeljskem pa v enem.

* *Poljske miši* delajo v gornji Avstriji po več krajih veliko škodo, kjer zemlja ni do dobrega zamrznila. Opustili so ondi vsa druga sredstva, le loviti jih dadó. Enemu samemu gospodarju blizo Linca je na 4 oralih deteljša najeti mišničar vlovil 1300 miš, ki je za ta lov po pogodbi si zaslužil 13 gold.

Slovstvene stvari.

Beseda o znanstvenem Matičinem časniku.

Iz programa, po katerem bo prihodnji Matičin občni zbor razpravljaj svoje obravnave, je razvidno, da se bode razgovarjalo tudi o znanstvenem časniku, ki naj ga izdajati začne Matica, in ki že več let kot tako imenovana „Seeschlange“ hodi po svetu. Naj tudi jaz svojo rečem — „sine studio et ira“. — Pred vsem vprašam: Čemu sesnuje časnik? Ako je za nj kaj gradiva, vsaj je „Letopis“ za to, ali pa, če je spis veči, saj se lahko izdá posebej. Če se ustanovi, da mora list izhajati o določenih dobah, bode „Matica“ imela eno težavo in sitnost več, in bati se je za velike stroške, ker bi to dokaj Matičinih denarjev neutraliziralo. Težko bi bilo, strogo preliminarati Matičino subvencijo temu časniku, da bi bila neprestopna in nepovišna. In če je število naročnikov premajhno, kakor je podoba, ne bi bilo podvzetju na čast, da hira in naposled ugasne. Slovencem je treba znanstvenih knjig, da ima narod več duševne hrane in se nam jezik razvije in dopolni, takih knjig, kakoršne imamo od Erjavca, Tuška in družih; nam zdaj ne gre za to, da bi razne znanstvene spise izvirno v slovenskem jeziku dalje razvijali, ker nimamo filozofov, prirodoznancev itd., filologiško cepidlačenje je pa največ neplodno. In važno je tudi vprašanje o vredniku ali celó o vrednikih, ki bi hoteli na-se vzeti ta posel, dokler „Matica“ ni v stanu, posebnega tajnika s tako plačo v službo vzeti, da bi živel od nje. Jaz bi djal, da bi Slovenci imeli sedanje preobilno število časnikov skrčiti, a ne še množiti ga! Vsaj izkušnje dosti glasno govori, da je majhni narod slovenski tako nadarjen s časniki vsake vrste, da se nam čudijo drugi Slovani. Vsaj ima že skor vsak kot svoj časnik. In v precejšnjem številu teh časnikov — v listu in podlistku — je prostora obilo za znanstvene in lepoznanške umotvore. Čemu tem listom še bolj podvezovati žile eksistencije, kakor so jim že podvezane? Ne delajmo nepotrebnih „krahov“ še na časniškem polji, vsaj imamo že družih dovolj!

Še enkrat za-to rečem: knjige, knjige so nam dandanes prva potreba. Takega naučnega slovnika (in še s tako drobnimi pismeni), kakor so ga Čehi na dan spravili, nam res ni treba in so naše moči za nj preslabe; ali v zmanjšani stopi bi si ga lahko tudi osnovali po českem slovarji in po drugih konverzacijskih slovarjih tako, da bi bilo vse bolj ob kratkem povedano. Takošen „naučni slovar“ bi nam lahko opravljal tudi službo slovarja za tuje besede, ki so jih sprejeli tudi v druge jezike in zarad katerih imajo Nemci tako imenovane „Fremdwörterbücher“, med katerimi se posebno odlikuje dr. Kiesewetterjev „Fremdwörterbuch“ že v 5. iztisku, in katerega je, če se ne motim, v nekem listu lanskim ali predlanskim „Novic“ Matice predsednik dr. Bleiweis imenoval zlata vredno knjigo današnji dan, ko na političnem polji dogodba podí dogodbo, novih znajdeb v vseh strokah je čedalje več tako, da celó izobraženi človek mora večkrat po knjigah iskati tolmačenja, kaj ta ali una beseda pomeni. Taka, taka knjiga bila bi nam pravi znanstveni časopis, ki bi človeku zmirom na polici